



Regjeringen.no

Strategi for utvikling av en ny makroøkonomisk modell for finanspolitikk

Artikkel | Sist oppdatert: 19.10.2017 | [Finansdepartementet](#)

(<http://www.regjeringen.no/no/dep/fin/id216/>)

Finansdepartementet har satt ned en arbeidsgruppe som skal utvikle en ny modell for å analysere finanspolitikk. Modellen skal særlig styrke departementets grunnlag for å studere hvordan alternative utforminger av finanspolitikken påvirker sentrale makroøkonomiske størrelser på mellomlang sikt. Den nye modellen skal ta utgangspunkt i økonomisk teori og erfaringer for hvordan norsk økonomi virker. Arbeidsgruppen skal også se hen til internasjonale fagmiljøer, blant annet tilsvarende modellprosjekter i de andre nordiske landene. Modellen vil supplere de øvrige modellene som Finansdepartementet benytter i analysearbeid og rådgivning. Den makroøkonometriske modellen KVARTS vil fortsatt være det sentrale analyseapparatet i arbeidet med prognoser. Prosjektet vil ha en varighet på 2-3 år, og arbeidsgruppen er lokalisert i Statistisk sentralbyrå.

Bakgrunn og motivasjon

Formålet med bruk av økonomiske modeller i Finansdepartementet er at de skal være til nytte i utformingen av den økonomiske politikken. Økonomiske modeller kan blant annet bidra til å systematisere informasjon om sammenhenger i økonomien, forklare hva som driver den økonomiske utviklingen og lage prognoser for hvordan økonomien vil utvikle seg. Økonomiske modeller kan også være til hjelp ved illustrasjon av usikkerhet og alternative økonomiske forløp, samt belyse både normative og deskriptive spørsmål i den økonomiske politikken. Modeller kan for eksempel brukes til å analysere de økonomiske virkningene av svakere kronekurs eller lavere produktivitetsvekst, eller til å belyse hvordan finanspolitikken bør innrettes for å oppnå overordnede politiske mål.

Økonomiske modeller medfører noen særegne utfordringer. Mens naturvitenskaplige modeller ofte vil beskrive sammenhenger man kan tenke på som uforanderlige, vil økonomiske modeller søke å avdekke sammenhenger som fanger opp aktørers adferd. Slike sammenhenger kan være situasjonsavhengig, og variere over tid og på tvers av individer. For eksempel kan høyere gjeldsbelastning i husholdningene i dag ha ført til at endringer i lånevilkår virker annerledes enn før. Husholdningenes spareadferd kan dessuten være annerledes i et land som Norge hvor det er forventet at staten tar et stort ansvar for bortfall av inntekt ved alderdom og sykdom, sammenlignet med land hvor staten tar mindre ansvar. Varige endringer i skattesystemet kan slå ut annerledes enn endringer som bare gjelder for en kort periode. Kompleksiteten i økonomien gjør at økonomiske modeller alltid vil være forenklinger av virkeligheten. Økonomiske modeller spiller likevel en viktig rolle i å forstå og systematisere informasjon om sammenhenger i økonomien og virkninger av økonomisk politikk.

Det er svært krevende å bygge økonomiske modeller som er godt egnet til alle formål. Slike modeller kan bli omfattende, kompliserte og lite oversiktlige. Derfor er det gjerne hensiktsmessig å bygge modeller tilpasset mer avgrensede problemstillinger. En modell for finanspolitikken må kunne beskrive sammenhengene mellom finanspolitikken og den økonomiske utviklingen i noen detalj, men kan nøye seg med en enkel beskrivelse av for eksempel pengepolitikken. Skal modellen derimot brukes til å gi svar på hvordan styringsrenten bør settes, kan beskrivelse av finanspolitikken være enklere. Indikatorbaserte og rent empiriske modeller, tilsvarende de som brukes til å varsle været de neste timene, kan være nyttige for å anslå utviklingen i økonomiske størrelser på helt kort sikt, men vil antagelig være lite egnet til å analysere hvordan husholdninger og bedrifter reagerer på endringer i den økonomiske politikken. Hvordan modellen skal se ut og hvilke forenklinger som skal gjøres, må springe ut av hvilke formål modellen skal tjene.

Den makroøkonometriske, kvartalsbaserte modellen KVARTS er i dag Finansdepartementets sentrale analyseverktøy for å lage prognoser på kort og mellomlang sikt og for å gjøre beregninger av ulike politikktiltak og scenarioanalyser. Tidligere brukte departementet MODAG, som er en årlig versjon av samme modell. KVARTS/MODAG ble tatt i bruk på 1980-tallet og er utviklet av Statistisk sentralbyrå i samråd med Finansdepartementet. Finansdepartementet benytter også små empiriske modeller for å anslå utviklingen i enkelte størrelser på kort sikt. Departementet benytter i tillegg flere modeller for å belyse mer spesifikke og langsiktige problemstillinger, for eksempel modeller utviklet i Statistisk sentralbyrå som viser virkninger av klimatiltak og demografiske utviklingstrekk.

Tradisjonelt har store makroøkonometriske modeller som KVARTS/MODAG vært den dominerende modelltypen i finansdepartementer¹. Slike modeller har sin styrke i å utarbeide fremskrivninger for økonomien, blant annet fordi de er empirisk baserte og nokså detaljerte når det kommer til inndeling av sektorer og vare- og tjenestegrupper i økonomien. Makroøkonometriske modeller kan også brukes til å analysere virkning av finanspolitikken. Det kan likevel være krevende å isolere virkninger av politikktiltak fra andre bevegelser i data i slike modeller. I tillegg er det enkelte mekanismer som er viktige for å forstå virkingen av finanspolitikk på økonomien som tradisjonelt ikke har vært inkludert i disse modellene. Blant annet er husholdninger og bedrifters forventninger til fremtiden ofte ikke formulert eksplisitt. Hvordan aktørene tilpasser seg et finanspolitisk tiltak kan påvirkes av hvilke forventninger de har til varigheten av tiltaket, og når og hvordan tiltaket finansieres.

Erfaringer viser at størrelsen og detaljrikdommen i store makroøkonometriske modeller kan gjøre at de blir utfordrende å bruke i det daglige analysearbeidet. De siste tiårene har mange sentralbanker utviklet makromodeller som i større grad tar utgangspunkt i adferden til husholdninger, bedrifter og myndigheter i tråd med mikroøkonomisk teori. Disse modellene brukes til å analysere virkningen av økonomiske politikktiltak både på tilbuds- og etterspørselssiden. Så langt har formålet med slike modeller i hovedsak vært pengepolitiske analyser, men de seneste årene er de også blitt brukt til å analysere finanspolitikk. Blant annet har Den europeiske sentralbanken, Det internasjonale pengefondet (IMF) og det finske finansdepartementet utviklet såkalte dynamiske stokastiske generelle likevektsmodeller (DSGE-modeller) for analyse av finanspolitikk. Finansdepartementene i Sverige og Danmark har nylig satt ned prosjektgrupper som skal utvikle lignende makromodeller, hvor aktørenes adferd og forventninger vil få en mer fremtredende rolle enn i modellene de bruker i dag.

Finansdepartementet har satt ned en prosjektgruppe som skal utvikle en ny makroøkonomisk modell for finanspolitikk i Norge. Hensikten er å supplere dagens analyseapparat, i første rekke ved at modellen skal brukes til å analysere de økonomiske virkningene av alternative utforminger av finanspolitikken på mellomlang sikt. KVARTS vil fortsatt være det sentrale analyseapparatet i Finansdepartementets prognosearbeid.

Krav til en ny modell for analyse av finanspolitikk

En relevant modell for analyse av finanspolitikk for norsk økonomi må inkludere en rolle for finanspolitikk over konjunktursyklusen, ettersom finanspolitikken har en rolle i stabiliseringspolitikken gjennom handlingsregelen. Modellen bør ta utgangspunkt i aktørenes adferd i et likevektsperspektiv, slik at både tilbuds- og etterspørselseffekter av endringer i finanspolitikken, samt virkninger av finansiering av politiske tiltak, blir tatt hensyn til. Forventninger bør spille en rolle, fordi virkningen av økonomisk politikk blant annet vil avhenge av varigheten av tiltaket og om tiltaket kommer overraskende eller er signalisert på forhånd. For eksempel vil foretakenes tilpasning ved et overraskende kutt i selskapskatten være forskjellig avhengig av om skattekuttet ventes å vare ved eller snart reverseres.

For at en ny modell skal være nyttig, må modellresultatene være forholdsvis enkle å forstå i lys av økonomisk teori. Teoretisk konsistens vil likevel måtte veies opp mot empirisk relevans og brukervennlighet. Modellen må være tallfestet på norske data, og bør være avgrenset til å analysere effekten av de mest sentrale finanspolitiske virkemidlene på makroøkonomien.

Gevinster ved å utvikle en ny modell

Den nye modellen vil supplere dagens modellapparat og belyse virkningen av finanspolitikken fra en annen synsvinkel enn modellene vi har dag, særlig ved å ta hensyn til forventningskanalen og tilbudssideeffekter av finanspolitiske tiltak. Det vil bidra til å styrke Finansdepartementets analysearbeid og rådgivning.

Arbeidet med å utvikle og etterhvert ta i bruk modellen, vil bidra til kompetansebygging. Akademia er gradvis blitt mer orientert mot modeller med et teoretisk mikrofundament, og de senere årene har fagfeltet også blitt en del av utdanningsløpet. Det innebærer at stadig flere økonomer har erfaring med, og interesse for, å jobbe med slike modeller. Modelltypen er mye brukt internasjonalt, og i økende grad her hjemme. Det skaper muligheter for samarbeid og kunnskapsdeling med andre virksomheter.

Organisering og prosess

Prosjektet vil ha en varighet på 2-3 år og arbeidsgruppen er lokalisert i Statistisk sentralbyrå.

Prosjektet eies av Finansdepartementet, med Statistisk sentralbyrå som deltaker. Sentrale spørsmål i modellprosjektet vil bli lagt frem for, og drøftet i, Finansdepartementets rådgivende utvalg for modell- og metodespørsmål. [Referat fra utvalgets møter blir offentliggjort løpende](http://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_ekonomi/finansdepartementets-radgivende-utvalg-f/id654149/) (http://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_ekonomi/finansdepartementets-radgivende-utvalg-f/id654149/).

Referanser

Dyvi, Y., S. I. Hove, M. E. Lund, P. Sletten, og S. A. H. Wingaard (2015), "[Modellapparat for Kort- og Mellomlangsigtede Analyser](http://www.regjeringen.no/contentassets/41c27ff0e7a3482c8e2a5adff7ece6d2/111225015_utkast_modellstrategi.pdf)" (http://www.regjeringen.no/contentassets/41c27ff0e7a3482c8e2a5adff7ece6d2/111225015_utkast_modellstrategi.pdf), Rapport fra arbeidsgruppe til Finansdepartementets rådgivende utvalg for modell og metodespørsmål.

Saxegaard, M. (2017), "[The Use of Models in Finance Ministries – An Overview](http://www.regjeringen.no/contentassets/4555aa40fc5247de9473e99a5452fdfd/arbnotat_1_2017.pdf) (http://www.regjeringen.no/contentassets/4555aa40fc5247de9473e99a5452fdfd/arbnotat_1_2017.pdf)", Arbeidsnotat 2017/1.

Torvik, R. (2016), "[Virkninger av Finanspolitikken på Aktivitet, Omstilling og Vekstevne](http://www.regjeringen.no/contentassets/4555aa40fc5247de9473e99a5452fdfd/arbnotat_1_2016.pdf) (http://www.regjeringen.no/contentassets/4555aa40fc5247de9473e99a5452fdfd/arbnotat_1_2016.pdf)", Arbeidsnotat 2016/1.

1) Saxegaard (2017) inneholder en oversikt over makroøkonomiske modeller i bruk i et utvalg finansdepartementer.

Finansdepartementet

TEMA

Økonomi og budsjett

Norsk økonomi

RELATERT

- [Økonomiske modeller](http://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_okonomi/modellbruk/id2576075/) (http://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_okonomi/modellbruk/id2576075/)
- [Økonomiske modeller i bruk i Finansdepartementet](http://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_okonomi/modellbruk/okonomiske-modeller-i-bruk-i-finansdepartementet/id2576297/) (http://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_okonomi/modellbruk/okonomiske-modeller-i-bruk-i-finansdepartementet/id2576297/)

KONTAKT

[Økonomiavdelingen \(ØA\)](http://www.regjeringen.no/no/dep/fin/org/avdelinger/okonomiavdelingen/id1546/) (<http://www.regjeringen.no/no/dep/fin/org/avdelinger/okonomiavdelingen/id1546/>)

E-post: postmottak@fin.dep.no (<mailto:postmottak@fin.dep.no>)

Telefon: 22 24 45 03

Adresse: Postboks 8008 Dep, 0030 Oslo



Regjeringen.no

Ansvarlig for [Finansdepartementets sider](#):

Ansvarlig redaktør: [Therese Riiser Wålen](#)

Nettredaktør: [Tor Martin Bærum](#)

E-post: postmottak@fin.dep.no

Ansatte i FIN: [Depkatalog](#)

Org. nr. 972 417 807